

7.2.1 Sesbilimsel bilgiler ve yazım

söyleyişin ve yazımının verilmesi

- (2) **en·try** / 'en·tri/ *n* the act of entering a place or of joining a particular society or organization [...]

	<i>kısa</i>	<i>uzun</i>	<i>sesbilim</i>	<i>simgeler</i>
1	hit 1	heed 11	ɪ	ɪ:
2	head 2		e	
3	hat 3		æ	
4		hard 44		ɑ:
5	hot 5	hall 55	ɔ	ɔ:
6	obey 6		o	
7	hood 7	hoot 77	u	u:
8	hut 8		ʌ	
9	about 9	hurt 99	ə	ə:

Tablo 1. The New Method (West 1942)'de seslerin gösterimi

Sözlüklerde bütün söyleyiş farklılıklarının verilmesi olanaksızdır. Onun için *New Oxford* 1998'in yalnızca söylenişinde sorun olan ya da söyleniş pek bilinmeyen sözcükler için söyleyiş verdiği görülmektedir. *Cambridge* sözlüğünde de Amerika ve İngilterede konuşulan İngilizce söyleyişler ayrı ayrı verilmiştir:

- (3) **tarn, Tarn** /£ ta:n \$ ta:rn/ *n*. [C] a small mountain lake • *There is a tarn marked on the map.*

Anadili konuşanlar için hazırlanan sözlüklerde söyleyişe ilişkin bilgi yabancı dil öğrenenler için hazırlanan sözlüklere göre çok daha kısıtlıdır.

- (4) **dahi** bağ. esk. 1. Da, de: *Bunu ben dahi biliyorum. "Hatay dahi Milli Misak meselesi idi."* –F.R. Atay. 2. "Bile" anlamında şart bildiren fiillerden sonra gelerek şartın geçerli olmadığını bildirir: *Artık gelse dahi beni bulamaz.*

dâhi is. (*da:hi:*) *Ar. dâhi* Olağanüstü yeteneği ve yaratıcı gücü olan (kimse): *"Atatürk, bilmek için öğrenmiş olmaya ihtiyacı olmayan dâhiler soyundandı."* –H.Taner.

Türkçe Sözlük, 1998. Ankara: TDK Yayınları

- (5) **dahi** [*da'hi:*] bağ. **1** esk. da, de. ör. *Durumu o dahi bilmiyor.* **2** Koşul anlatan eylemlerden sonra gelerek koşulun yerine gelmeyeceğini, geçerli olmayacağını bildirir. eş. **bile**. ör. *İyi yapsa dahi kimse beğenmez.*

dâhi [*da:hi*] s. ve a. *Ar. Olağanüstü yeteneği ve yaratıcı gücü olan (kimse).* ör. *Bu toplum içinden Atatürk gibi bir dâhi çıkarmıştır.*

Resimli Türkçe Sözlük, A Püsküllüoğlu, 2001. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

seslemlerin belirtilmesi

- (6) a.ban.don [Redhouse]
a•ban•don [Longman]
a-ban-don [The Advanced Learner's]

- (7) yağa ya•ğa yağ-a
yağmur yağ•mur ya-ğmur
ağır ağ•ır a-ğır
ağa ağ•a ağ-ar
uzayadamı u•zay•a•da-mı u•za•ya•da-mı
ilkokul ilk•o•kul il•ko•kul

- (8) ka•lem ka•le•mi
bur•un bur•nu

sözcük vurgusu

- (9) **en•try** / 'en•tri/ *n* the act of entering a place or of joining a particular society or organization [...]

- (10) omurga (..')

- (11) abluka (ablu'ka)
abone (abo'ne)

- (12) **abone** [abo'ne] *a. Fr.* **1** Önceden parasını ödeyerek, bir şeye belli bir süre için alıcı olma işi. *ör. Dergiye abonesisi yenilemek için başvurdu.* **2** Parasını önceden ödeyerek, bir şeye belli bir süre için alıcı olan kimse. *ör. Dergi her aboneye bir armağan verecekti.* *abone olmak* Bir şeye, önceden parasını ödeyerek belli bir süre için alıcı olmak. *ör. Dergiye abone olmak isteyenler vardı.*

Resimli Türkçe Sözlük, A Püsküllüoğlu, 2001. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

- (13) **ancak** [a'ncak] *bağ. ve be.* **1** “Yalnız”, “yalnızca”, “sadece” gibi sınırlama bildirir. *ör. Bu para ancak sigaramıza yeter.* **2** “En çok”, “olsa olsa”, “zar zor” gibi, bir şeyin ilerisininin, daha çoğunun olmadığını belirtir. *ör. İş ancak bir saat sürer.* **3** “Sonunda”, “nihayet” gibi kullanılır. *ör. Sıkıyı gördü, ancak o zaman akıllandı.* **4** “Ama”, “şu var ki”, “lakin”, “yalnız”, “fakat” gibi, bir düşünceye karşı ikinci bir düşünce bildiren cümleleri bağlar. *ör. Oraya gideceğiz, ancak bugün olmaz.* **5** En erken. *ör. Babası ancak yarın dönebilecek.* **6** Biraz önce, henüz, yeni. *ör. Yollar tıkanmıştı, ancak gelebildim.* **7** Güçlülükle, zorlukla, ucu ucuna. *ör. Bunu ancak bulabildim.*

Resimli Türkçe Sözlük, A Püsküllüoğlu, 2001. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

- (14) **sis** [s'is] *a.* Atmosferin aşağı katmanlarındaki buhardan ya da küçük su taneciklerinden oluşmuş olan bulutların alçalarak yeryüzüne değin inmesiyle oluşan duman. [...]

Resimli Türkçe Sözlük, A Püsküllüoğlu, 2001. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

okuma

Ergenç, İclal 1991. Türkçenin söyleyiş sözlüğü üzerine, *Dilbilim Araştırmaları* 1991. HititYayınevi: Ankara, 5-10.

yazım bilgileri

düzensiz çekim (*buy-bought, bad-worse*), son seste y>i değişmesi (*lorry-lorries, reply-replied*), ünsüz ikizleşmesi (*sin-sinning, stop-stopped*), son seste /e/'nin düşmesi (*give-giving*), seçimlik olabilen kaynaşma (*judge-judgment/judgement*)

(15) **yemek** (II) (-i) 1. Ağızda çiğneyerek yutmak. "Yemek emek ister." [...]

demek (-) 1. Söylemek, söz söylemek: *Sizin dediğinizi pek âlâ anladım.* [...]

(*Türkçe Sözlük*, 1988. Ankara: TDK Yay.)

alterantif yazımlar

center-centre, colour-color, -ise yerine -ize (personalise/ize), "ae" yerine "e" (archaeology, encyclopaedia, mediaeval).

İngiliz İngilizcesinin içinde de farklılıklar: *-er/-or (adviser/advisor), -ie/-y (auntie/y), baloney/boloney, botch/bodge, camomile/chamomile.*

(16) **aslan** is. Arslan

arслан is. zool. 1. Kedigillerden, erkekleri yeleli, yırtıcı, Afrika'da yaşayan, uzunluğu 160 cm, [...]

(*Türkçe Sözlük*, 1988. Ankara: TDK Yay.)

araştırma 12

Türkçe okul sözlüklerinde,

- Söyleyişe ilişkin bilgiler nasıl verilmektedir?
- Farklı söyleyiş özellikleri gösterilmekte midir?
- Seslemlere ilişkin bilgiler nasıl belirtilmektedir?
- Yazım bilgileri ne şekilde yer almaktadır?